

Oppslaget er oversatt fra kinesisk til norsk av Jihong Liu Clarke. Gjengis med tillatelse av forfatteren.

Forebygging av eventuell global matsikkerhetskrise forårsaket av covid-19 epidemien

Prof. Xiande Li, Seniorforsker, Institute of Agricultural Economics and Development, Chinese Academy of Agricultural Sciences, Medlem av "FAO High Level Expert Committee for Food Security"

Avisen «China Business News» rapporterte 26. mars at Vietnam har innført regler for å forby riseksport på grunn av coronavirus-epidemien. Som en av verdens største riseksportører vil Vietnams tiltak utvilsomt ha stor påvirkning på det internasjonale matmarkedet, og ringvirkninger vil snart vises. Ifølge Verdenshelseorganisasjons (WHO) rapport 26. mars 2020, har covid19-epidemien spredd seg til 200 land og regioner, hvorav 60 land har erklært unntakstilstand. Corona-epidemien har forårsaket enorme konsekvenser og påvirker matsikkerhet negativt, og det internasjonale samfunnet må være oppmerksom på dette for å forebygge at det utvikles etter hvert til en global matsikkerhetskrise.

1. Utfordringen den globale matsikkerhets- og ernæringssituasjonen står overfor

Rapporten «**The Statement of World Food Security and Nutrition 2019**» laget og publisert av FAO, Det internasjonale fondet for landbruksutvikling, FNs barnefond, Verdens matvareprogram og Verdens helseorganisasjon WHO, viser at det for tiden er 822 millioner mennesker over hele verden som mangler matforsyning. Hvis dette kombineres med befolkningen som har begrenset matsikkerhet, skal tallet bli flere enn 2 milliarder mennesker over hele verden som ikke har tilgang til tilstrekkelig mat og ernæring. Den nye covid19-epidemien kan forverre verdens kritiske matsikkerhets- og ernæringssituasjon.

Berørt av coronavirusepidemien, vil den globale økonomisk tilvekst bremses betydelig. Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) spådde 2. mars at den globale økonomiske tilveksten vill falle til 1,5%, og FNs generalsekretær sa den 21. mars at den globale økonomiske nedgangen kan sette en historisk rekord. Ifølge en

rapport utgitt av International Food Policy Research Institute (IFPRI) 10. mars, vil hvert fall på 1% i den globale økonomiske tilveksten føre til at antallet underernærte mennesker i verden øker med omtrent 2%, ytterligere 14 millioner mennesker, og vil også påvirke rundt 9 millioner bønder og bygdefolks liv i utviklingsland.

På grunn av den raske spredningen av covid19-epidemien globalt, ordner land med tradisjonell offisiell utviklingshjelp (ODA), som USA, Frankrike, Storbritannia, Tyskland, Sveits osv, ytterligere økonomiske krisepakker for å takle egne problemer, og kan eventuelt redusere bistandsmidlene. Dette kan føre til forverring av matsikkerhets- og ernæringstilstandet til folk i utviklingsland som er i viss grad avhengig av bistandshjelp.

2. Covid19-utbruddets påvirkning på global matsikkerhet og ernæring

Den nye covid19-epidemien vil ha en viktig innvirkning på global matsikkerhet og ernæring på mange måter. Disse konsekvensene kan være kortsiktige eller langsiktige, både nasjonale, regionale og globale; direkte eller indirekte. Hovedsakelig er de:

- **Den første er at matforsyningen kan falle.** I følge data som ble samlet før utbruddet, er det tilstrekkelig tilgang på mat og andre viktige landbruksprodukter over hele verden. FAO og OECD varslet at den globale kornproduksjonen i 2019/20 vil øke med 2,3% sammenlignet med året før, og tilbud og etterspørsel vil i utgangspunktet forbli den samme. Kjøtt- og melkeproduksjonen vil også være litt høyere enn etterspørselen. Men, ved den raske spredningen av covid19-epidemien i verden, har flere og flere land vedtatt diverse forebyggings- og kontrolltiltak med strengere kontroll, regionalt eller nasjonalt, med kortere eller lengre varighet, som skaper utfordringer til matprosessering og logistikk. Ifølge FAOs analyse vil coronavirusutbruddet bryte og påvirke landbruks- og matforsyningskjeden negativt i hvert fall frem til april eller mai. Hvis det er betydelig innvirkning på vekstsesongen, vil avlingen uunngåelig synke betydelig.
- **Det andre er at etterspørselsreduksjon påvirker langsiktig tilbud.** Etersom restauranter, hotell, turisme og andre servicenæringer i utgangspunktet er i stor grad stengt, kombinert med økning i permittering og arbeidsledighet med reduserte inntekter til mange, har innbyggernes utendørsforbruk falt kraftig, noe som førte til et redusert forbruk av mat og andre landbruksprodukter med høy verdi, for eksempel kjøtt. Nedgangen i etterspørselen vil også påvirke bønders

og produsenters vilje og mulighet til å investere i neste produksjonssesongen, og på sikt vil det redusere matproduksjon og forsyning.

- **For det tredje har ustabiliteten i det internasjonale markedet økt på grunn av covid19-utbruddet.** Etter ulike land har fortsatt å innføre sine egne tiltak, har det opprinnelig relativt integrert og helhetlig markedet blitt stadig mer fragmentert. Sammen med restriktive tiltak på import og eksport som ble vedtatt av noen land, har dette ytterligere forverret situasjonen i det internasjonale markedet. Ustabilt tilbud og etterspørsel samt økt pris på landbruksprodukter har bidratt til ustabilitet i mat- og landbruksproduktmarkedet.
- **For det fjerde, vanskeligheter med å skaffe mat på husholdnings- og individnivå.** På grunn av ulike tiltak er matmarkedets logistikk blokkert eller redusert. I noen land er infrastrukturen dårlig, og distribusjonssystemet for mat og matvarer påvirkes negativt. Kombinert med prisveksten forårsaket av kortsiktige og lokale ubalanser i tilbud og etterspørsel, og nedgangen i kjøpekraften til utsatte grupper, blir matforsyning berørt kraftig. Den globale sultne og underernærte befolkningen vil øke ytterligere. Ifølge World Food-programmet har 320 millioner grunnskoleelever blitt suspendert på grunn av covid19-utbruddet og skoler er stengt. De fleste elever har mistet lunsj på skolen.

3 Strategiske anbefalinger

- **For det første må det internasjonale samfunnet iverksette tiltak for å møte og takle utfordringen sammen i fellesskap.** Covid19-epidemien har spredt seg raskt på stor skala globalt og det er ingen vaksiner mot covid19 på markedet, så det internasjonale samfunnet må handle raskt for å takle en mulig krise. Ikke alle land blir omfattet i samme grad i møte med pandemien og de håndterer krisen på forskjellige måter. Komiteen for verdens matsikkerhet bør spille en ledende rolle, og alle land bør samarbeide for å svare raskt og iverksette effektive tiltak.
- **Det andre er å frigjøre markedsinformasjon umiddelbart og styrke tilsynet.** Den globale pandemien har skapt panikk i markedet og vil sannsynligvis forårsake turbulens i det internasjonale matmarkedet. Regjeringer og relevante internasjonale organisasjoner bør frigjøre viktig markedsinformasjon og koordinere tilbud og etterspørsel på matvarer og landbruksprodukter samt

informasjon om priser. Samtidig må de effektivt overvåke og kontrollere matmarkedet for å forhindre spekulasjoner og manipulasjon på prisen.

- **Det tredje er å innføre stabil markeds- og ansvarlig handelspolitikk.** Etter det nye coronavirusutbruddet har mange land vedtatt handelsrestriksjoner. I begynnelsen av utbruddet var tiltak hovedsakelig rettet mot Kina, etter hvert har mange land innført "stengte byer" og "stengt land" og det ble innført enda flere handelsrestriksjoner. Men historiens leksjoner må man ikke glemme. Under den globale matvarekrisen i 2008 iverksatt enkelte land tiltak for å forby riseeksport, noe som fikk risprisene til å stige med mer enn 100% på bare to måneder. Det er svært viktig at de største eksportørene av hovdematvarer i verden skal ha en ansvarlig handelspolitikk for å sikre stabiliteten i den globale matmarkeden.
- **For det fjerde, øk investeringene på beredskap og forbedre infrastruktur.** Etter att coronaviruset rammet verden siden januar, har mange land møtt problemer med infrastrukturen og mangel på smittvernustyr og kapasiteten i helsesektoren, veier og markeder osv. Dette viser til et sterkt behov på å prioritere og øke investeringer på beredskap, forbedre infrastrukturen for krisesituasjoner, sikre matvaretransport and forsyning, forhindre forsinkelsen av dyrkesesongen, og øke beredskapet i landbruks- og matoppbevaring og forsyning i forskjellige land, så at en slik krise kan takles med minimal skade og rask gjenoppreisning.

(Li Xiande: Seniorforsker, *Institute of Agricultural Economics and Development, Chinese Academy of Agricultural Sciences*, Medlem av “FAO High Level Expert Committee” for matsikkerhet)